

6.5.2020

Laki digitaalisten palvelujen tarjoamisesta -seurantaryhmän kokous 2/2020

Aika ke 6.5.2020 klo 13:00–15:00

Paikka Skype

Osallistujat Sanna Juutinen, valtiovarainministeriö, puheenjohtaja

Sihteeristö: Emilia Ojala, Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Waltteri Heino, valtiovarainministeriö

Paikalla:

Marjukka Saarijärvi, valtiovarainministeriö

Tapani Sainio, opetus- ja kulttuuriministeriö

Mikael Åkermarck, liikenne- ja viestintäministeriö

Mikko Joronen, Ihmisoikeuskeskus

Merja Heikkonen, Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

VANE

Raila Äijö, Kela

Minna Piirainen, Digi- ja väestötietovirasto

Jaana Nevalainen, Suomen Kuntaliitto

Sanna-Maria Bertell, Elinkeinoelämän keskusliitto

Elina Kamppi, Finanssiala ry

Pirjo Pihlaja, Kirkkohallitus

Tapio Haanperä, Soste ry (Kehitysvammaliitto)

Iiro Nummela, Vammaisfoorumi ry (Näkövammaisten liitto)

Ethel Eriksson, Sipoon kunta

Juha Haapamäki (tilalla Kimmo Kouhi), Tampereen kaupunki

Poissa:

Markus Rahkola, valtiovarainministeriö, varapuheenjohtaja

Tomi Voutilainen, valtiovarainministeriö

Merja Mustonen, sosiaali- ja terveysministeriö

Sami Demirbas, oikeusministeriö

Ilkka Siissalo, Helsingin yliopisto, yliopistojen edustaja

Erikseen kutsuttuina:

Viena Rainio, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Eetu Komsu, Etelä-Suomen aluehallintovirasto

Valtiovarainministeriö Puh 0295 16001 (vaihe)

Snellmaninkatu 1 A, Helsinki Faksi 09 160 33123

PL 28, 00023 Valtioneuvosto valtiovarainministerio@vm.fi

www.vm.fi Y-tunnus 0245439-9

Henriikka Eلولuoto, Digi- ja väestötietovirasto

1 Kokouksen avaus

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13:01. Koronaepidemian aiheuttaman poikkeustilanteen vuoksi kokous järjestettiin Skype-yhteydellä.

2 Asialistan ja edellisen kokouksen pöytäkirjan hyväksyminen

Liite: [Edellisen kokouksen pöytäkirja](#)

Asialista ja edellisen kokouksen pöytäkirja hyväksyttiin muutoksitta.

3 Tilannekuvakierros

- Koronatilanteen vaikutukset digitaalisten palvelujen käyttöön

Keskusteltiin koronatilanteen vaikutuksista seurantaryhmän jäsenten organisaatiossa. Koronatilanteen kerrottiin muuttaneen monen organisaation toimintakulttuuria. Digi- ja väestötietovirastossa (DVV) koronatilanteen kerrottiin lisänneen sähköisen puolesta-asioinnin eli valtuuksien käyttöä. Siipoon kunnasta kerrottiin, että suuresta digiloikasta huolimatta on joissain tapauksissa jouduttu palaamaan paperiasiointiin. Ihmisoikeuskeskuksessa kerrottiin keskittyttävän saavutettavuuden takaamiseen välttämättömissä kokouksissa ja kuulemistilaisuuksissa. Kirkkohallituksesta kerrottiin onnistuneesta siirtymisestä sähköisiin kokouksiin. Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) hallinnonalalla kenties näkyvin muutos on ollut etäopetukseen siirtyminen. Etelä-Suomen aluehallintovirastolle koronatilanne on tuonut kyselyitä digipalvelulain siirtymäaikaisten muuttamisesta. Siirtymäajat perustuvat lainsäädäntöön, eivätkä muutu poikkeustilanteen vuoksi. Palveluntarjoajan on yksittäistapauksessa mahdollista tietyin edellytyksin vedota kohtuuttomaan rasitukseen.

Edellä mainittujen vaikutusten lisäksi koronatilanteen tunnistettiin asettaneen haasteita erityisesti digitaalisen tarjonnalle. DVV:ssä käynnissä ollut digitukiviikko vahvisti käsitystä digitaalisen suuresta tarpeesta. Koronatilanteesta tunnistettiin myös positiivisia piirteitä, esim. etäkokouksiin osallistuminen kotoa käsin ja apuvälineitä käyttämällä on ollut jopa helpompaa kuin aiemmin. Toisaalta, haasteita ovat tuoneet verkkopalvelut, jotka eivät vielä ole saavutettavia.

Koronatilanteen kerrottiin synnyttäneen uusia tarpeita digipalveluille. Samalla todettiin saavutettavuuden merkityksen korostuneen koronatilanteesta. Keskustelussa toivottiin valtionhallinnolle koordinoitua ohjeistusta saavutettavuuden varmistamiseksi sekä valtakunnallisia, kaikille julkisen sektorin toimijoille suunnattuja lomakepohjia digipalvelujen kehittämisen tueksi. Lopuksi keskusteltiin anonyymien äänestyksen toteutusmahdollisuuksista etäkokouksessa.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

4 Saavutettavuusvalvontatyökalun tilanne ja esittely

Esittelijä: Eetu Komsu, Esavi

Liite: [Seurantaryhmä, valvonta 6.5.](#)

Eetu Komsu esitteli Etelä-Suomen aluehallintoviraston saavutettavuusvalvonnan työkalun ja valvontarekisterin kehittämisen tilannetta. Valvontarekisterin ajatuksena on perustaa Suomeen oma tietokanta, johon tuodaan tietoa organisaatioista ja verkkosivustoista olemassa olevista rekistereistä. Näistä tiedoista muodostetaan valvontajaksolla käytettävä otos. Itse valvontatyökalu tulee sisältämään kolme osaa: *web crawler* -osan (löytää verkkosivuston ja alasivujen sisällöt), sivujen lataajaosan (kertoo, miltä sivu näyttää käyttäjälle) ja testausosan. Lopullisen valvontatyökalun valinnassa on huomioitava tulosten analysoinnin vaatima manuaalisen työn määrä. Keskeistä on myös löytää avoimen lähdekoodin ratkaisu, jotta työkalu on hyödynnettävissä laajemmin.

Valvontatyökalun valinnassa Esavi seuraa muutamaa kansainvälistä projektia. Näistä mielenkiintoisimpia ovat osin EU:n rahoittama WADcher-alusta, Espanjan kehittämä OAW Tool sekä ruotsalainen We4Authors. Esavin vahvin suosikki on Espanjan OAW Tool, jonka etuna on julkaisu avoimen lähdekoodin EUPL-lisenssillä. Espanjan tarpeisiin kehitetty työkalu tarvitsee kuitenkin jatkokehitystä soveltuakseen Suomen oloihin. Esavissa on alustavasti mietitty työkalun kehittämistä pohjoismaisessa NOBAN-verkostossa. Esavin tavoitteena on mahdollistaa valvontatyökalun käyttöönotto muillekin viranomaisille ja palveluntarjoajille omilla palvelimillaan. Tavoitteena on, että työkalu on valmiina loppuvuodesta 2020. Mobiilisovellusten testausväline ei ole vielä tiedossa.

Keskusteltiin saavutettavuusvalvonnan työkalusta muiden viranomaisprojektien linkitysten näkökulmasta. Mainittiin DVV:ssä käynnistyvä palvelulaatutyö, jonka tavoitteena on löytää yhdenmukaisia tapoja kartoittaa asiakkaiden asiointikokemusta ja luoda itsearviointivälineistöä organisaatioille. Todettiin, että asiointikokemuksen kartoituksen ja Esavin saavutettavuuden valvontatyökalun mahdollisia linkityksiä on hyvä selvittää. Lopuksi mainittiin, että EU:ssa on tällä hetkellä käynnissä useita erilaisia EU-rahoitettuja projekteja testaussääntöihin liittyen, mutta näiden aikataulu on Suomen kannalta haastava (valmistuvat myöhään).

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

5 Saavutettavuusvalvontaan saapuneet selvitykset ja kantelut

Esittelijät: Emilia Ojala, Esavi
Liite: [Seurantaryhmä, ilmoitukset 6.5.](#)

Emilia Ojala esitteli Esavin saavutettavuusvalvonnan yksikölle saapuneita ilmoituksia, eli selvityksiä ja kanteluita. Aluksi muistutettiin terminologiasta. *Selvityspyynnön* voi tehdä verkkosivuston käyttäjä, joka ei ole saanut vastausta palveluntuottajalta pyydettyään tältä verkkosivuston sisältöä saavutettavassa muodossa. *Kantelun* voi puolestaan tehdä kuka vain, eikä velvollisuutta olla yhteydessä palveluntarjoajaan ole. Kantelu voi koskea vain lain 3. lukua, eli saavutettavuusvaatimuksia (A- ja AA-tasojen WCAG-kriteerit). Muihin asioihin, esim. kielelliseen ymmärrettävyyteen, ei Esavilla ole toimivaltaa puuttua. Esavi on tällä hetkellä toimivaltainen uusien verkkosivustojen osalta, ja toinen siirtymäaika verkkosivustoille päättyy syksyllä 2020.

Esaville saapuneita ilmoituksia on tällä hetkellä noin 15 kappaletta. Ilmoitusten perusteella vaikuttaa olevan epäselvyyttä siitä, mitä asioita saavutettavuus koskee ja mihin digipalvelulaki velvoittaa. Esimerkiksi puutteet kieliversioissa eivät kuulu Esavin toimivaltaan, mutta saavutettavuusselosteen virheellisyys tai sivustolla olevien kontrastien heikkous kuuluvat. Esavi on ollut toimivaltaansa kuuluvissa ilmoituksissa yhteydessä palveluntarjoajiin ja lähettänyt kohdistettuja ohjauskirjeitä. Esavi pyrkii tuomaan toimijoille lähetettävät ohjeistukset anonymisoituina yleisesti nähtäviksi, jotta niistä oppiminen on mahdollista. Lopuksi todettiin, että vaikka ilmoitusten tekeminen nimettömänä on mahdollista, lisäselvitysten mahdollistamiseksi olisi hyvä, jos kantelija antaisi omat yhteystietonsa.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

6 Saavutettavuuden valvonnan yksikön (Esavi) ajankohtaiset

Esittelijät: Viena Rainio, Esavi
 Liitteet: [Seurantaryhmä, ajankohtaiset 6.5.](#)
[Ohjauskirje, FI](#)
[Ohjauskirje, SV](#)

Viena Rainio esitteli Esavin ajankohtaiset. Aluksi muistutettiin digipalvelulain keskeisistä siirtymä-ajoista saavutettavuusvaatimuksille: viranomaisten vanhoille verkkosivustoille 23.9.2020, yksityiselle sektorille (mm. pankki-, liikenne-, posti- ja vakuutusalojen sekä vesi- ja energiahuollon verkkosivustot) 1.1.2021 ja mobiilisovelluksille 23.6.2021. Esavi on lähettänyt 20.4. ohjauskirjeen puuttuvista saavutettavuusselosteista kuudelle toimijalle. Esaviin tulee tällä hetkellä kysymyksiä kohtuuttoman rasitteen käsitteestä. Digipalvelulain siirtymäajat eivät ole muuttumassa poikkeustilanteen vuoksi, ja kohtuuttomaan rasitteen voi vedota tapauskohtaisesti. Maaliskuulle suunniteltu Euroopan komission koordinoima WADEX-kokous peruuntui koronaviruspandemian vuoksi. Peruuntunut kokous korvataan lyhyemmillä verkkokokouksilla, joita järjestetään kevään ja kesän aikana. Näiden kokousten sisällöstä kerrotaan seuraavassa seurantaryhmän kokouksessa.

Esavi on laatimassa videoita WCAG-kriteereistä. eOppiva-kurssi digipalvelulain saavutettavuusvaatimuksista ollaan julkaisemassa kevään 2020 aikana, ja saavutettavuusselosteen täyttämistä järjestetään webinaari 12.5. Lisäksi oikeutesi-sivusta on julkaistu viittomakielinen versio.

Lopuksi kerrottiin saavutettavuusvaatimukset.fi-sivuston käyttäjätilastoja kuuden kuukauden ajalta liitteen mukaisesti.

Linkki 12.5. järjestettävään webinaariin saavutettavuusselosteen täyttämistä: <https://www.saavutettavuusvaatimukset.fi/tapahtumat/webinaari-12-5-saavutettavuusseloste/>

Sovittiin, että seuraavassa seurantaryhmän kokouksessa käydään läpi Euroopan komissiolta saatuja vastauksia Esavin esittämiin kysymyksiin ja WADEX-kokouksen tilalta järjestettävien kokousten sisältöä.

Keskustelu merkittiin tiedoksi.

7 Kuntien digikartoitus

Esittelijä: Waltteri Heino, VM
 Liite: [Kuntien digikartoitus, esittely 6.5.](#)

Waltteri Heino esitteli kuntien digikartoitusta, jolla on selvitetty kunnallista digipalvelujen tarjontaa asiakkaan näkökulmasta. Kartoitus on toteutettu tarkastelemalla kuntien verkkosivustoja vuodenvaihteessa 2019–2020 ja tiedot on täydennetty kunnissa helmi-maaliskuussa. Kartoituksessa analysoidaan kuntien tarjoamien digipalvelujen kehittyneisyyttä digitalisaatioasteen, digituen ja saavutettavuuden näkökulmista. Yleisinä havaintoina todetaan, että suuremmissa kunnissa tarjotaan pieniä kuntia määrällisesti enemmän digipalveluita, ja palvelut ovat myös pienten kuntien tarjoamia digipalveluita kehittyneempiä. Kartoituksessa havaitaan myös, että yksittäinen digipalvelu on sitä kehittyneempi, mitä useampi kunta sitä hyödyntää. Kolmantena havaintona kartoituksessa huomataan,

että palvelunjärjestäjän tarjoama yksittäinen digipalvelu on sitä kehittyneempi, mitä harvempaa eri digipalvelua palvelunjärjestäjä tarjoaa. Yleisimpiä digituen muotoja tarkastelluilla verkkosivustoilla olivat verkkosivustolla annettu ohje palvelun käyttöön sekä lisätietoja antavan yhteystiedot. Saavutettavuusseloste löytyi 16% kaikkien Manner-Suomen otoksissa tarkasteltujen kuntien verkkosivustoilta.

Merkittiin tiedoksi.

8 Lain digitaalisten palvelujen järjestämisestä ohjeistusten päivitykset Suomidigissä

Esittelijät: Henriikka Eloluoto, DVV ja Sanna Juutinen, VM

Linkki: <https://www.suomidigi.fi/lainsaadanto/laki-digitaalisten-palvelujen-tarjoamisesta-luku-2-viranomaisten-digitaalisten-palvelujen-jarjestaminen-yleisolle>

Henriikka Eloluoto esitteli Suomidigissä toteutettavaa digipalvelulain ohjeistusten päivitystä. Päivitysten taustalla on kesällä 2019 käynnistynyt työ suositusten muotoilemiseksi lain toteuttamisesta. Suositusten julkaisuun syksyllä 2019 ei oltu tyytyväisiä, ja niitä haluttiin muokata asiakaslähtöisempään suuntaan.

Keskusteltiin ohjeistusten sisällöstä. Todettiin, että sivustolla on nyt runsaasti materiaalia lain toimeenpanon tueksi. Digipalvelulaista nouseva velvoite tarjota vaihtoehtoinen asiointitapa käyttökaton ajaksi ei usein käytännössä toteudu, vaan monesti käyttäjälle vain ilmoitetaan, milloin palvelu on seuraavan kerran käytettävissä. Myös tunnistautumiseen liittyvistä ohjeistuksista keskusteltiin. Tunnistautumiseen liittyvä keskeinen vaatimus on tarjota käyttäjälle mahdollisuus tutustua sähköiseen asiointiin liittyvän lomakkeen sisältöön ilman tunnistautumista.

Keskustelu merkitään tiedoksi.

9 Muut asiat

- [Kutsu](#) webinaariin Digi kaikille 2020 – Ratkaisuja yhdenvertaisten palvelujen rakentamiseen 20.5.2020
- Esteettömyysdirektiivin kansallisesta toimeenpanosta ei vielä uutta tietoa. Seurantaryhmää informoidaan heti, kun kuullaan lisää.

10 Seuraavat kokoukset

- 28.9.2020 klo 9–11, Mariankatu 9, nh. Jakovara
- 16.11.2020 klo 9–11, Mariankatu 9, nh. Jakovara

11 Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15:07.

Liitteet

Jakelu

Työryhmän jäsenet ja varajäsenet

Tiedoksi